

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

R. Brands, Middelburg

De Heilige Geest en ons geloof

„Hij zei tot hen: Hebt gij de Heilige Geest ontvangen, toen ge tot geloof kwaamt!!?... Toen ze dit hoorden lieten ze zich dopen in de naam van de Heer Jezus”. (Hand. 19:2-5)

De vraag, die Paulus stelde aan de discipelen in Efeze, bracht hen in verlegenheid door hun onwetendheid omtrent de openbaring van de Geest, zoals deze zich in het spreken in tongen en in het profeteren kenbaar maakt. Ze wisten dus niet, dat door de opstanding en verheerlijking van Jezus metterdaad het Koninkrijk van God was aangebroken. Maar ook velen vandaag raken in verlegenheid door deze vraag, omdat ze ervoor terugdeinzen zich te geven aan de Heilige Geest toe te eigenen en twifelen aan hun persoonlijk deel hebben aan het heil van God, als ze letten op hun schamele geloofsbeleving en gebrekkig geloofsgetuigenis.

De presentie van de Geest

Het is een bijbels gegeven, dat God in Zijn openbaring nooit werkzaam is zonder de Heilige Geest. Hij woont onder Zijn volk, werkt in de harten van mensen. Waar twee of drie in de naam van Jezus samen zijn, is Hij in hun midden. Op grond hiervan doopte Paulus (vs. 5) de discipelen in Efeze in de naam van Jezus, de Heer, waardoor zij positief geplaatst werden in het krachtveld van de opstanding der doden door Jezus Christus. In dat krachtveld heerst de Heilige Geest. Na de handoplegging door Paulus bewezen de tekenen van het spreken in tongen en het profeteren de tegenwoordigheid van de Heilige Geest. Op grond van hetzelfde bijbelse gegeven van de presentie van God door Zijn Heilige Geest doopt de kerk vandaag de dag in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest! Mensen kunnen deze Geest ongehoorzaam zijn, of hem bedroeven, maar Zijn presentie wordt daardoor niet teniet gedaan.

Contact door de Geest

Het is ook een bijbels gegeven, dat God niet alleen wereldwijd werkt

door Zijn Geest, maar ook persoonlijk contact legt. In de doop van het twaalfstal discipelen in Efeze (het getal wordt er in vs. 7 uitdrukkelijk bij vermeld!) wordt dit gegeven geïllustreerd. Lukas verzwijgt daarbij, op welke manier Paulus hen onderricht heeft, maar vermeldt alleen nadrukkelijk hun doop: „Zij lieten zich dopen”, zo luidt de vertaling (hoewel het ook mogelijk is te vertalen 'ze werden gedoopt') en daarin wordt het element van persoonlijke instemming met het ondergaan van de doop geaccentueerd. Dat neemt echter niet weg, dat de dopeling de doop ondergaat (een element van passieve betrokkenheid zit er dus ook in). Hij wordt betrokken in de dood aan het kruis van Jezus Christus, maar hij krijgt bovenal ook deel aan de kracht van de opstanding van de Zoon van God.

De discipelen in Efeze hoorden het Woord en hun werd aangezegd, dat zij er niet 'buiten' stonden. Hun gedoopt-worden bevestigde, dat ze er 'bij' hoorden: God, de Vader, wilde hen erbij hebben, net zo, als de vader uit de gelijkenis zijn 'verloren' zoon erbij wilde hebben en op diens

Inhoud

- 189 Ds R. Brands,
De Heilige Geest en ons geloof
- 190 Drs H. Smit,
Verbond en geschiedenis
- 191 Ds J. Kranenburg,
Pastorale Notities
- 192 C. Huizinga,
Het recht om te wonen (4)
- 192 Drs O. Mooiweer,
Boekbespreking
- 194 H. R. S. van der Veen,
Kind en liturgie (1)
- 195 Drs O. Mooiweer,
Persschouw

schuldbelijdenis antwoordde met de daad van het laten brengen van het kleed, de ring, de schoenen (Luk. 15).

Zo mogen ook wij vandaag beseffen, dat we deel hebben aan de genade van God, waaraan we niet steeds moeten twifelen: Wie zich in berouw tot God wendt en zich laat onderdompelen in de naam van de Heer Jezus, mag weten van de innerlijke reiniging door het bloed van Jezus Christus.

Gaven en vruchten van de Geest

Er wordt wel eens wat eenzijdig gesproken over de gaven van de Geest, alsof de tegenwoordigheid van de Geest alleen maar zou bestaan uit het spreken in tongen en profeteren. Met dergelijke manifestaties van de Heilige Geest waren de discipelen in Efeze onbekend: Daar zij wel wisten van de doop van Johannes, zullen ze niet onbekend geweest zijn met het bestaan van de Heilige Geest (Johannes had immers ook meerdere malen over de Geest gesproken; zie bv. Mark. 1:18; Luk. 3:16, e.a.) Dat zij opnieuw gedoopt werden, typeert de doop van Johannes als doop van bekering, die 189

de innerlijke reiniging symboliseert, die moet plaatsvinden. Daartegenover plaatst de doop in de naam van Jezus mensen in die vernieuwing van het hart door het bloed van Christus. De doop van Johannes was dus een 'voorlopig' en 'betrekkelijk' gebeuren, terwijl in de doop in de naam van Jezus de Heilige Geest actief present is, waarvan het spreken in tongen toen een teken was. Waarin dat spreken in tongen bestaan heeft, weten we niet. In Hand. 2, bij de uitstorting van de Geest op het Pinksterfeest is sprake van 'dialect'. In sommige groeperingen in onze tijd wordt dat spreken in tongen ook bedreven. Hoe we daarover ook (moeten) denken, dit is zeker: De tegenwoordigheid van de Heilige Geest is niet minder kenbaar in „woorden, die wijs zijn

en die winnen". De vruchten van de Geest, zoals die opgesomd worden in Gal. 5, bieden stof genoeg voor richtlijnen om de openbaring van de Geest te onderkennen en wat het profeteren betreft: Zonder profetie te willen beperken tot het voorspellen van de toekomst, mogen we het zo zeggen: als gelovigen hebben we altijd te spreken vanuit de toekomst van onze Heer, Jezus Christus, maar wel altijd in ootmoed. Als de vraag van Paulus aan de discipelen te Efeze vandaag ook aan ons gesteld wordt, moeten we altijd beseffen, dat we er nog niet zijn, maar nog steeds onderweg naar die grote toekomst. Die ootmoed dringt ons er toe om steeds opnieuw te gaan naar Hem, die geroepen heeft (Joh. 7:37, 38): „Indien iemand dorst heeft, hij kome tot mij en drinke”.

H. Smit, Barendrecht

Verbond en geschiedenis

'Ervaring'

Het gebeurde in een bepaald gezelschap, dat één van de aanwezigen werd uitgenodigd te vertellen, wat hij van de goedheid en van de genade des Heren ervaren had. Na een poosje nadenken begon hij met de vermelding, dat de Here zijn overgrootouders tot het geloof had gebracht!

Toen werd hij in de rede gevallen. Men had natuurlijk een hoogst persoonlijke en puur directe ervaring bedoeld! En men vroeg de man in kwestie niet zonder enige spot, of de bekering van zijn overgrootouders dan ook al viel onder hetgeen hij zelf had meegemaakt. Behoorde die bekering werkelijk thuis bij zijn persoonlijke ervaringen? Een beetje verlegen antwoordde de man: Het is me toch zeker verteld en dat is niet niks! Daarna liep het gesprek eigenlijk vast, zoals vele gesprekken die toch beter zouden verdienen. Jammer, want de verteller had toch echt een paar voortreffelijke dingen gezegd. Hij had zijn vóorgeschiedenis zonder erg onder zijn ervaringen opgenomen. En bovendien had hij even veel respect voor wat hem *verteld* was als voor wat hij zomaar direct innerlijk beleefde. Twee erg goede zaken!

Merkwaardig gebruik van het woordje 'u'

In Jozua 24 wil Jozua het volk Israël nog éénmaal de grote daden van de Here inprenten, opdat het volk Hem zal blijven vrezen.

In Jozua's rede treffen we iets merkwaardigs aan. We lezen vers 5-slot en 6 even: „...en daarna leidde Ik u uit. Toen Ik uw vaderen uit Egypte geleid hadden gij aan de zee kwaamt, achtervolgden de Egyptenaren uw vaderen met wagens en ruiters, naar de Schelfzee”. We zien daar zomaar op, elkaar volgen: u – uw vaderen – gij – uw vaderen. De Here wil kennelijk, dat de generatie van nu de geschiedenis van de vaderen als haar *eigen* geschiedenis zal beschouwen! Daar zien we de éénheid van het volk en de lijn van de geslachten. Jawel, maar dat

kan en moet nog dieper worden gezien en gezegd. We zien daar de lijn van het Verbond de geschiedenis door. We zien daar de Here, die ouders en kinderen aan elkander verbonden heeft. We zien daar de Here, die in zijn wonderlijke trouw en macht de tijden omvat en die de kinderen en kindskinderen al op het oog heeft in zijn werk aan de vaderen. In de vaderen heeft Hij ook de kinderen al gered en beschermd! En daarom kunnen de generaties van toen en nu elkaar ook zo onbekommerd afwisselen in de woorden van Jozua!

Het Verbond van de Here verlost ons van de beperking van Gods goedheid tot wat wijzelf „hoogst persoonlijk” ervaren.

Een verleden maal hebben we gezien, dat onze menselijke beleving een veel te

klein kokertje is voor Gods goedheid en grootheid. Dat houden we vast. Maar nu geven we er een uitbreiding aan. Onze hoogst directe levenservaring is veel te gering voor wat de Here in de *geschiedenis* heeft gedaan! Ook al zou het leven van een Israëliet in de dagen van Jozua heel gewoon zijn geweest en zonder veel grote geestelijke gebeurlijkheden zijn verlopen, hij deelde toch in dat grootse en wonderlijke geheel van de daden Gods in het verleden, daden die ook op zijn leven waren gericht. „Het is hem *verteld* – nu weer door Jozua – en dat is niet niks!” – een mooi voorbeeld van wat de Engelsen een 'understatement' noemen.

Zin voor geschiedenis

Men hoort vaak de klacht, dat de tegenwoordige generatie zo weinig zin heeft voor geschiedenis. Ik geloof ook wel, dat dat waar is. Maar het is natuurlijk ook de vraag, of een vorige generatie die geschiedenis goed verteld heeft.

Ik heb het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan de Kerkgeschiedenis. Ben ik erin geslaagd die geschiedenis goed te vertellen? Dat is alleen dan het geval als de catechisanten die Kerkgeschiedenis als hun *eigen* geschiedenis hebben gehoord. Als ze hun weetjes over Calvijn en Guido de Brès en Hendrik de Cock net zo weten als hun weetjes over de manen van Jupiter en de ringen van Saturnus, dan is er iets mis! Eigenlijk alles! Want dan is de geschiedenis als zodanig niet tot haar recht gekomen. Dan blijven de voorgangers 'oude knapen' uit een andere eeuw, waarmee we toch eigenlijk niets hebben uit te staan. „Wij hebben er geen boodschap aan” – of beter gezegd: Zij hebben geen boodschap voor ons! Ja, dan is het mis! En dan worden we natuurlijk geheel en al teruggeworpen op onszelf, op wat wij doen, op wat wij beleven. Zou er niet een verband liggen tussen dat gebrek aan zin voor de geschiedenis aan de ene kant en die overgrote drang naar de hoogst persoonlijke beleving aan de andere kant?

Dan komt ook de heilsgeschiedenis niet meer tot haar recht! En ook de lijn van de geslachten niet meer! En ook Gods Verbond niet meer! Jozua 24 wordt een vreemd woord in een vreemde taal!

Wanneer we het Verbond niet meer zien, dan valt de geschiedenis weg. Als we de geschiedenis alleen maar zien als het vage verleden, dan kan ook Gods Verbond ons niet meer met zijn volle troost bereiken.

Vreemde jaloersheid

„Vandaag moest het eigenlijk in de kerk net zo zijn als in de dagen van de apostelen. Toen werd de gemeente op alle mogelijke manieren door de Geest verrijkt. Wat zie je daar vandaag nog van?” – Zo horen we het vaak zeggen en verzuchten. Jaloersheid op de eerste generaties in de kerk! Jaloersheid op tekenen en wonderen en op gaven des

Geestes! De tijd en de ruimte ontbreken me om op deze zaak in te gaan. Ik wil één zaak evenwel naar voren brengen, omdat die zo nauw samenhangt met wat we nu bespreken. Vaak worden die verzuchtingen geslaakt in een totaal gebrek aan inzicht in de heilsgeschiedenis en in een miskennen van het Verbond Gods. Daarmee bedoel ik, dat Jozua 24 is ondergegaan in het niets. Daarmee bedoel ik, dat 'u' en 'uw vaders' in het besef van velen zijn uiteengebroken tot geïsoleerde groeperingen en concurrerende grootheden, waartussen een wereldse jaloersheid haar kansen krijgt. Wie houdt nog vast, dat de werken, die de Here door zijn Geest aan die eerste generaties heeft verricht,... dat die wer-

J. Kranenburg, Rolde

Pastorale Notities

Over goed en slecht weer

In mijn kinderjaren was er iemand in mijn omgeving die mij leerde dat het heel zondig was om over slecht weer te spreken. Wie dat was weet ik niet meer. Mijn vader was het niet want van hem heb ik juist onthouden dat het weer vrijwel nooit deugde. De leerstelling achter genoemd gebod was dat het weer rechtstreeks van God kwam. Daar had geen mens nog met zijn handen aan gezeten en het kon dus nooit slecht zijn. Of er nog christenen zijn die deze leer aanhangen weet ik niet. Veel invloed hebben zij in elk geval niet, want ik hoor van deze zomer niet anders dan kwaad spreken.

Mijn krant had vandaag een artikel over de strandpachters in onze badplaatsen die, wat hun verdiensten betreft weinig hoop meer hebben op een goede zomer. „Je kunt alleen nog maar hopen en bidden”, zei één van hen.

Over dat bidden wil ik toch iets schrijven.

Het was één van de eerste keren dat ik zou preken en ik werd van huis gehaald door een broeder die ook ouderling bleek te zijn. Onderweg zei hij: „U bent vandaag in een boerengemeente. Het zal op prijs worden gesteld als u in het gebed ook het weer betreft”. Vóór ik hem had kunnen vragen: „Wat had u gehad willen hebben?”, gaf hij als zijn begeerte te kennen dat het met het oog op de oogst in de komende week droog weer zou zijn. In de morgendienst heb ik aan zijn verzoek voldaan in het vertrouwen

ken op ons gericht waren en met het oog op ons zijn verricht? Wie zegt nog: Dat was onze geschiedenis? Zeker, ook als dat vastgehouden wordt kan de roep uit de diepte opgaan: „Waar is Hij, die de herders zijner kudde voerde uit de wateren? Waar is Hij, die zijn heilige Geest in hun binnenste gaf” (Jes. 63:11b). Maar dan is die roep ontdaan van dat gekrenkte zich-gepasseerd-voelen en van dat zelf-isolement in zelfbeklag! En dan zijn we bevrijd van dat geschiedenis-loze egocentrisme, dat zo gemakkelijk de vorm van egoïsme aanneemt! Wanneer in een gezin één van de kinderen dodelijk ziek wordt en van die dodelijke ziekte mag genézen, dan zal – als het goed is – de Here worden geloofd en

dat deze broeder wel zou weten wat goed was voor allen. Maar in de kerkeraadskamer maakte voor de middagdienst een broeder de opmerking: „Het is goed weer, maar een buitje zou ik wel weer kunnen gebruiken”. Hij had blijkbaar niets te oogsten. Ik had het gevoel dat hij bij deze woorden hoopvol in mijn richting keek. Ik heb hem toen gezegd „Als u maar niet denkt dat ik vanmiddag zal bidden om regen”. Sinds die zondag heb ik mij in de voorbeden in de kerk nooit meer met het weer bemoeid. Ik ben ook niet voornemens dat ooit te doen, tenzij er werkelijk voor ons allen tengevolge van weeromstandigheden een noodtoestand zou ontstaan, zoals dat in andere werelddelen zo vaak het geval is.

„Wanneer wij bidden steken wij een vinger in de pap en zeggen wij eerbiedig tot God hoe wij ons een en ander hadden voorgesteld.” Ik denk dat deze mooie zin bij van Ruler vandaan komt. Maar wat het weer betreft namens allen een vinger in de pap steken, nee, dat doe ik niet weer.

Hier geldt wel heel sterk het bijbelse woord dat wij niet weten wat wij bidden zullen naar behoren.

Dat neemt niet weg dat ik alle lezers een mooie zomer toewens met weinig slecht weer. Want dat weet ik intussen wel: het weer kan slecht zijn, is het niet voor de boer dan wel voor de vakantieganger en komt u deze zomer in Drenthe of Groningen, kijk dan maar eens naar onze door ijs beschadigde bomen. Er is een zondag geweest dat ik er sterk over dacht om voor onze bossen te bidden, maar ik bedacht bijtijds dat onze bomen minder lijden onder het weer dat dan rechtstreeks van de Here komt dan onder onze leefwijze.

In de komende drie maanden hoopt ds Van den Brink deze rubriek te vullen. Het is de bedoeling dat wij elkaar om de drie maanden afwisselen.

geprezen! Wat te denken van een kind in dat gezin, dat niet aan dat danken en prijzen zou willen meedoen vóórdat het diezelfde ervaring in eigen leven zou hebben opgedaan? We zouden allemaal zeggen, dat dat kind niets maar dan ook niets verstaat van het gezinsverband en – verbond en dat het opgeslokt is door een levensgroot egoïsme!

Dat weten we allemaal. Dat weten we ook in de gemeente van nú. We zijn met elkaar en over elkaar blij en bedroefd als leden van één lichaam, die het gebeuren met de ander als een gebeuren met onszelf aanvoelen.

Welnu, Verbond en geschiedenis komen pas echt in ons leven tot hun recht als we dat besef, dat in het horizontale vlak van hier-en-nu zo goed werkt, als het ware gaan omklappen in het verticale vlak van heden-en-verleden en als we de Here danken voor wat Hij vorige generaties in de kerk gaf. Dankbaarheid tegenover wereldse jaloersheid!

Looft de Here!

Wij loven de Here om zijn werk in onze Here Jezus Christus. Dat is goed! Maar het licht van Christus, de 'Wortel Davids en het geslacht van David', overstraalt de gehele geschiedenis en moet ook in die gehele geschiedenis worden opgemerkt. Dan komen in en door het verbond al die elementen samen: Merk op, mijn ziel, wat de Here u aan goeds heeft gedaan – Looft de Here om Abraham, om David, om Petrus, om Paulus, om Willibrord en Bonifatius, om Luther en Calvijn en Guido de Brès, om Hendrik de Cock...

Ik weet natuurlijk maar heel weinig af van uw zeer persoonlijke ervaringen en dat zal voor ons allemaal ook wel heel verschillend zijn en blijven. Maar wat heeft de Here ons allemaal een gezamenlijke stof gegeven om Hem als onze Vader in Christus te loven en te prijzen! Een gezamenlijke stof. Wij zijn met onze vaders samengevoegd in de grote lijn van het Verbond.

„Dat hebben ze ons verteld. Maar dat is niet niks!” Inderdaad!

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.

Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten, tel. 03403-77071.

het recht om te wonen

**Over de identiteit en de toekomst
van onze kerken.**

(4)

De geschiedenis

Lichaam-zijn

4.1 We vervolgen onze wandeling, om stil te staan bij de geschiedenis.

deel hebben aan de geschiedenis veronderstelt continuïteit. Continuïteit is behoud van identiteit. De identiteit wordt gewaarborgd door ons lichaam-zijn. In het lichaam hebben wij deel aan de geschiedenis.

„Wat zijn dat voor getuigenissen?“, vroegen Israëls kinderen aan hun ouders. Die hadden de tekenen van Gods grote daden in de geschiedenis met hun blote handen opgericht.

Het is ontroerend te mogen lezen hoe de opgestane Jezus, als zijn discipelen in grote verwarring verkeren, zijn identiteit onthult door te verwijzen naar zijn lichaam, waarin de tekenen van de geschiedenis van het heil als onuitwisbare lidtekenen verschijnen: „Ziet mijn handen en mijn voeten, dat Ik het zelf ben“ (Luc. 24, 39). De openbaring van het Woord Gods zelf is lichamelijk, het Woord werd vlees. (26)

Lichaam-zijn is totaal mens-zijn. God schiep ons van stof. (27) Stof zijn wij. Uit de aarde genomen, door de aarde ge-

voed, in de aarde begraven, uit de aarde opstaan, de aarde bewonen. Aardelingen zij wij. (28)

Lichaam zijnde, zij wij door Gods levensadem levende ziel en de ouders geven de levensadem door aan hun kinderen, zij doen dat als beeld van de Schepper. Zo openen wij onze mond en vouwen onze handen als wij in de kerk zingen en bidden met hart en ziel. Buiten het lichaam geen eredienst. (29)

Zo is onze toekomst slechts dan menselijk doorleefbaar, als die verwachting is van onze lichamelijke continuïteit. Niet een lichaamloze ziel in de hemel, maar de lichamelijke mens op de nieuwe aarde, dat is het evangelisch perspectief.

De krimpende tijd

Het is de boog van het recht die de snaren van de geschiedenis spant en de uiteinden van ons aardse bestaan naar elkaar toe brengt. Het begin: rechtsaanspraak, schepping, geboorte. Het einde: sterven, opstanding, rechtsuitspraak. Onder de geweldige kracht van het recht van het komende Godsrijk wordt de duur van de geschiedenis verkort; de tijd krimt. (30) In die spanning trilt de verwachting en wordt de profetie explosief. „Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn“, klinkt het op de heuvel van het lijden. Van nu aanzult gij de Zoon des Mensen zien, komende op de wolken des hemels. Het is een Magnificat: de nog zwangere Maria roept het uit: „Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijn arm, Hij heeft machtigen van de troon gestort, eenvoudigen verhoogd, hongerigen met goederen – ja, goederen – vervuld, rijken heeft Hij ledig weggezonden“. Zo wordt de rechtsdaad bezongen. Wat gebeurt er voor het oog? Maria bleef drie maanden bij Elisabeth logeren en keerde terug naar haar huis.

Dé maatstaf voor de toekomst van de kerk is de spanning van de verwachting. (31) Waar die spanning wijkt uit preken en luisteren, daar wordt de toekomst verleden tijd.

De traditie

In de continuïteit van de geschiedenis vormen creatieve beeldridders-Gods tradities. Men zegt, dat wij Nederlands Gereformeerden weinig traditie-gebonden zijn. Als dat waar is, is dat een reden tot bezorgdheid. (32) In de traditie werpen mensen een dam op tegen hun vergankelijkheid. Zonder traditie is de geniaalste van elk volgend geslacht hulpeloos, hij lijdt een richtingloos is discontinuïteit. Schaf de traditionele belijdenisgeschriften en de al even traditionele kerkorde af en de gemeente is overgeleverd aan wat aan heil in de toevallige voorganger aanwezig is of verondersteld wordt aanwezig te zijn.

Traditievorming maakt mensen geen gevangenen van het verleden, maar doet hen de handen uitstrekken naar de toe-

O. Mooiweer, Enschede

Boekbespreking

Drs. G. van Dooren, „... En wij zijn ontkomen.“

Verhaal van kerkstrijd in oorlogstijd. Deel 1, Uitgave van Oosterbaan en Le Cointre, B.V., Goes, 198 pag., prijs: f24,50

Wij hebben dit boek bijna in één ruk uitgelezen. Het heeft ons van het begin tot het eind geboeid. Nu scheelt het wel, dat we zelf als jongen de strijd van de meet af daarin hebben verdiept. Ds Van Dooren heeft na geruime tijd in Canada de rust gevonden terug te kijken op zijn

doende documenten aan in eigen archief en heeft hij de rest vanuit zijn geheugen weten aan te vullen. Het is een goed leesbaar verhaal geworden! Zo nu en dan ontbreekt de humor niet, maar in doorsnee is het doortrokken van diepe ernst. Ds Van Dooren kwam als pastor van de kudde te Wezep op de Veluwe voor de beheersende vraag te staan hoe hij verder moest preken als hij de leer van de veronderstelde wedergeboorte met huid en haar zou slikken in opdracht van de oorlogs-synoden. Hij kon dat niet! Dan zou hij de verkondiging van Gods rijke Verbondsbeloften ondergraven en een streep halen door zijn pastoraat. Juist in Wezep bleken verschillende belijdende leden de Avondmaalstafel te mijden. Men wist niet of men uitverkoren was. Er moest toch eerst iets met je gebeuren. Tot op het sterfbed toe verkeerden broeders en zusters in dikke duisternis.

Ds Van Dooren heeft elke week zitten te zwoegen op zijn preken en zich steeds weer afgevraagd: Hoe kan ik de mensen verlossen van die martelende onzekerheid? En hij zag het gebeuren! Ze kwamen naar de Avondmaalstafel met schroom, soms pas aan de laatste tafel, maar ze kwamen na jaren en jaren. Van Dooren heeft ook de jeugd op katechisatie voorgehouden waarom het ging in de strijd tegen een leerformule, die bindend werd opgelegd. Daarbij kwam de oorlogstijd. Het leven raakte ontwricht. Wezep liep niet voorop in de tijd van de Vrijmaking. Pas na de oorlog kwam in de grote dorpsgemeente op de Veluwe de breuk. Maar de predikant heeft zijn kerkeraad wel goed geïnstrueerd en de gemeente uitstekend voorgelicht. Ook zijn katechisanten wisten van het monster van een boven-schriftuurlijke binding en van 'de klauw van het beest'. Met het laatste wordt

komst. Het is een diep-ontroerende gedachte, dat mijn kinderen openbare belijdenis van hun geloof afleggen door dezelfde vragen te beamen als mijn ouders; dat is zó levend. Zeker, in zichzelf heeft de traditie geen waarde, het is maar wat zij overlevert. (34) Het is het recht dat God in zijn trouw van Zich doet uitgaan, dat de zeden normeert en dat voor de kerkmensen de mogelijkheid schept hun vergankelijkheid te bestrijden en het geloof als zegen door te geven tot in het duizendste geslacht.

Gnostische dwaalleer

4.4 Zullen de kerken een toekomst hebben, dan moeten wij onze geschiedenis kennen. Geen vruchtdragende plant zon der wortels.

Zo moeten wij weet hebben van de gnostieke dwaling, die de kerk van Christus sedert haar ontstaan onnoemelijk veel schade heeft toegebracht en die sedert de Reformatie in dopers gewaad tot haar kwam. (35) Die dwaling heeft het leven van Gods kinderen gespleten: om gered te worden moest de mens losgepeld worden uit zijn creatuurlijkheid, dat is uit zijn lichaam, uit de aarde die hij bewoont, uit de geschiedenis en uit de tijd. Wilde de mens het heil verwerven, dan moest hij, de grens van zijn geschapenheid overschrijdende, zichzelf ontstijgen. Hijzelf moest dat doen, subjectief.

Het is kenmerkend voor alle gnostieke en doperse dwaling, dat de aandacht van de mens wordt afgeleid van het geopenbaarde en heengeleid naar het verborgene; dat is uitgaan boven hetgeen geschreven is. (36) Het oordeel van de apostel is striemend: „Slechte omgang bederft goede zeden” (1 Kor. 15, 33). Bij die dwaling moet je vandaag blijven, discussiëren kost je je christelijke levenswandel.

Wie haar het oor leent en zegt dat het kwaad gelegen is in de schepping als zodanig en niet in de zonde en haar gevolgen, staat voor de keus: of hij laat de zonde toe in zijn leven want je kunt aan je lichamelijkeheid toch niet ontsnappen zolang je hier huist, of je schrijft de aarde af en zoekt haar te ontstijgen in boventijdelijkheid.

De gnostieke en doperse dwaalleer is in velerlei gestalte tot de kerk gekomen: subjectivisme, piëtisme, spiritualisme, mysticisme.

Wij zijn vrijgemaakt. Welnu, zij was expliciet aanwezig in de leer, die van synodewege in 1942 en volgende jaren bindend aan ons werd opgelegd. (37) Zo moesten onze ouders hun kinderen dopen op grond van hun veronderstelde wedergeboorte en moesten wij onder meer ook geloven in de onsterfelijkheid van onze ziel die, zo heette het, als iets eigens van ons lichaam kon worden afgescheiden en afzonderlijk bestaan. (38)

De vrijmaking van de binding aan die leer ging in betekenis

ver uit boven de toenmalige situatie in de toenmalige gereformeerde kerken. De dwaalleer wordt uit haar vruchten gekend: de nieuwe ervaringstheologie van vandaag is voluit gnostiek en dopers. De kerken die haar omhelzen worden gemangeld tussen spiritualisme en wereldgelijkvormigheid. We zijn in de tijd sedert 1942 één generatie opgeschoven. Kinderen zeggen dat zij met het geloof van de ouders niets meer kunnen aanvangen. Men slaagt er niet meer in het geloof te integreren in het leven van alle dag; hoe zou men ook.

AANTEKENINGEN

- 4.1 – 26. K. J. Popma, a.w., III 191.
27. C. Vonk, De doden weten niets, Franeker, z.j., 23 e.v..
28. P. Lapide, Was Eva overal de schuld van?, Kampen 1985, 47.
29. A. Janse, a.w., 23, 24.
- 4.2 – 30. C. Vonk, De voorzeide leer, Barendrecht 1963, Ib. 83 e.v.. Het aangehaalde werk bevat voortreffelijk onderwijs voor een ieder die, de bijbel lezende, nu ook de bijbel wil lezen, in plaats van redenering over de bijbelse inhoud. Het is dan ook strijdig met de stijl van deze prachtige boeken, als naar het beeld van een door een auto-ongeluk bewusteloos geraakte passagier gegrepen wordt om de situatie van een mens gedurende de tijd die verloopt tussen diens sterven en opstanding toe te lichten. Waarom niet gebleven bij het bijbelse beeld van het (Ont)slapen?
Slapen is als rusten beeld van geborgenheid en continuïteit en essentie is het in de slaap blijven binnen 'woordbereik', opgewekt worden als Vader roept dat de Dag is aangebroken. Slapen is nu juist niet: 'ogen dicht-ogen open', er is bij het wakker worden een harmonisch besef van verstreken tijd. Bewusteloosheid is ontwrichting en beeld van discontinuïteit.
31. C. Rijnsdorp, In de greep van het reusachtige, Kampen, z.j., 89.
- 4.3 – 32. C. Rijnsdorp, a.w., 47.
33. C. Rijnsdorp, Wij zijn de vaders, Kampen 1972, 156.
34. zie aant. 33.
- 4.4 – 35. D. J. Buwalda, Wat is gnostiek?, Opbouw 16 januari 1987 e.v.: 'Ons geluk te mogen leven in de Creatuurlijke werkelijkheid is ermee gemoeid, deze blasfemische bewering van 'zonde, verankerd in de schepselmatige structuur', in haar leugenachtig satansbedrijf te doorzien. Zij betekent voer voor doemdenken!' 13.
36. P.K. Keizer, Gevraagd en ongevraagd, Kampen 1983, 'Want nu de Heer is opgestaan...', Bondsdagrede Zaandam 1960, 62 e.v..
37. P. K. Keizer, a.w., 'Verterende onzekerheid', Groningen 1944, 5 e.v..
38. B. Telder, Sterven... en dan?, Kampen 1960. Leeruitspraak 1942 'aangaande de onsterfelijkheid der ziel', volledige tekst, 8 e.v..

bedoeld de hiërarchie van de generale synode, die zich een macht aanmatigde in die jaren waardoor het leek alsof zij een opperkerkeraad was. De knecht zat te paard en de vorst (de kerkeraad) ging te voet. De omgekeerde wereld! De afgevaardigden van Wezep en Hattem werd door de klassikale vergadering de deur gewezen. Het was buigen of barsten. Men zei aan het adres van Wezep: Als je het er niet mee eens bent, ga dan heen, verbreek dan het kerkverband! Of tegen de predikant: leg je ambt dan neer! Dergelijke taal hebben wij ook in de zestigste en zeventigste jaren aan ons adres vernomen. Maar is dat de taal van de liefde? Zit daar wervende en behoudende kracht in? Of wil men van de zaak af, omdat men de rust verkiest? Ds Van Dooren heeft door Gods genade stand gehouden en zijn gemeente te Wezep bewaard bij het fundament van apostelen en profeten. Daarvan plukt

de ned. gereformeerde kerk aldaar vandaag nog de rijke vruchten. Op dat fundament is voortgebouwd door de predikanten, die de gemeente hebben gediend en dienen.

Daarbij staat centraal de binding aan Schrift aan belijdenis. Op pag. 23 schrijft Drs. Van Dooren dit:

„3. Voor zover mij bekend, heeft in geen andere gemeente artikel 32 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis zulk een dominerende rol gespeeld als – alweer – in Wezep. Ik denk aan de voor ons zo belangrijke volzin: 'Zo nemen wij dan alleen aan hetgeen dienstig is om eendrachtigheid en eenheid te voeden en te bewaren, en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods'.”

Nog enkele opmerkingen: Op pag. 43 wordt het dorp Wilsom bij Kampen door de auteur betiteld als een klein gehucht. Ik denk, dat de inwoners van dit leuke dorp dit de schrijver niet in

dank zullen afnemen en m.i. terecht! We zijn het niet met de auteur eens als hij poneert, dat er een schriftuurlijk beginsel gemoeid is met de afspraak om 's middags Catechismus te preken. Hij verbindt dat met het gegeven, dat de Bijbel spreekt van herder en leraar en niet omgekeerd. Daarom dus 's morgens de vrijestof-preek en 's middags de Catechismus-preek.

Maar de dominee is steeds in elke kerkdienst beide: herder en leraar! (Zie pag. 115).

Wij verwachten, dat voor dit stevig gebonden en keurig uitgegeven boekwerk niet alleen in Wezep e.o., maar in het hele land veel belangstelling zal bestaan. We willen het heel hartelijk aanbevelen en zien met verlangen uit naar het in uitzicht gestelde tweede deel, waarin bepaalde gebeurtenissen nog nader zullen worden belicht en verschillende zaken zullen worden uitgediept!

Kind en liturgie (1)

Inleiding

Wanneer uw zoon u vraagt: „Wat zijn dat voor getuigenissen, inzettingen en verordeningen, die de Here, onze God, u opgelegd heeft?” (Deut. 6:20). Dan vertellen volwassenen, vaders en moeders het verhaal van bevrijding, hoe God hen uit Egypte leidde en hen bracht in het land dat Hij aan de vaders onder ede beloofd had.

In de liturgie richten wij 'gedenkstenen' op, die vragen bij kinderen zullen oproepen, zodat wij geloofsverhalen vertellen.

Het gaat er om dat kinderen in de gemeente de ruimte krijgen in de liturgie, zodat ze leren omgaan met alles wat er in de kerk gebeurt.

Daárover handelt dit artikel.

De Schrift

In de paasnacht vragen de kinderen: „Waarom is deze nacht anders dan andere nachten?” De volwassene vertelt dan het verhaal van de uittocht uit Egypte, het land der duisternis.

Het thema van vragen en vertellen, komt vooral voor in de Thora (de eerste vijf bijbelboeken). In Israël vertelde men steeds opnieuw in allerlei verhalen belangrijke geloofservaringen aan kinderen door. Dat blijkt b.v. uit psalm 78:3 en 4, waar staat: „Hetgeen wij gehoord hebben en weten, en onze vaders ons hebben verteld, dat willen wij voor hun kinderen niet verhelen: wij willen vertellen aan het volgende geslacht des Heren roemrijke daden, zijn kracht en de wonderen die Hij gewrocht heeft.”

In psalm 8 worden we opgeroepen om naar kinderen te luisteren, omdat ze vaak scherp zien en horen en argeloos zijn in wat ze zeggen of zingen: „Uit de mond van kinderen en zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest.” In de Tien Woorden, zoals die tot ons komen in Exodus en Deuteronomium wordt regelrecht tot kinderen gesproken: „Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de Here, uw God, u geven zal.” In Leviticus 19:3 staat zelfs: „Ieder zal voor zijn moeder (ze wordt het eerst genoemd) en vader onzag hebben.” Ook de profeten laten zich niet onbetuigd wat de ontmoeting van generaties betreft: „Hij (Elia) zal het hart der vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot de vaders.” (Mal. 4:6). Zo gaat de overlevering door.

De groten en de kleinen delen samen in de lofzang blijkens psalm 87. In het leven van Jezus nemen kinderen een belangrijke plaats in. Matth. 19:13-15 beschrijft hoe Hij hen bij zich roept en hen zegent. Kinderen worden door Jezus ten voorbeeld gesteld aan volwassenen, terwijl de discipelen hen liever 'naar achteren' verwijzen.

194 Nadat Jezus de tempel heeft gereinigd,

zingen de kinderen: „Hosanna de Zoon van David. De overpriesters en schriftgeleerden willen hen het zwijgen opleggen, maar Jezus wijst hen terecht door de bekende woorden uit psalm 8:3 aan te halen. De kooplieden en geldwisselaars waren uit de tempel gezet, waardoor er ruimte kwam voor lammen en blinden, die Jezus genas. Zo kon ook de roep van de kinderen gehoord worden, (Matth. 21:12-17). Aandacht verdient het verhaal van Jezus die brood en vis uitdeelt aan een grote schare (Matth. 14:13-21). Als het tegen de avond loopt, willen de discipelen de mensen wegsturen, maar Jezus zegt: „Geef jij hun te eten.” En zij aten allen en werden verzadigd. Zij die gegeten hadden, waren ongeveer vijfduizend mannen – vrouwen en kinderen niet meegerekend. Maar ze deelden wel mee in de uitdeling. Jezus sloot geen mens uit. Hij trok allen in de kring. Als Paulus op één van zijn zendingsreizen een verblijf van zeven dagen in Tyrus heeft afgerond, neemt hij afscheid van de gemeente en dan vermeldt Hand. 21:5 en 6: „Wij gingen vandaar verder op reis, terwijl zij ons allen met vrouwen en kinderen uitgeleide deden tot buiten de stad; en op het strand knielden wij neder, baden en namen afscheid van elkander.”

We leren op deze wijze uit de Schrift dat we kinderen serieus moeten nemen, ook als het om de liturgie gaat. Dat vraagt van volwassenen aanpassing, zoals we in het verdere verloop van dit artikel zullen zien.

De geschiedenis

Men had in de oude kerk aandacht voor kinderen. Ze gingen voorop bij de doop en bij het delen van brood en wijn, zoals Hyppolytus (bisschop te Rome van 217-222) dat beschreef in zijn „Apostolische overlevering.”

Uit een verslag van een Gallische pelgrim (390) in de tijd van Gregorius de Grote, vernemen we hoe een diaken een aantal voorbeden zegt, terwijl kinderen telkens Kyrie eleison (Heer ontferm U) er tussendoor roepen. Ook in

de zang deden kinderen actief mee. Ze hadden een eigen plaats in de gemeente.

Ook de kerkvaders hebben het belang ingezien om kinderen in de liturgie te betrekken, vooral op het gebied van de lofzang. Het lied van de vaders gaat door op de kinderen. De nieuwe generatie voegt zijn eigen stem op zijn eigen wijze toe aan wat wordt overgeleverd. „De jeugd leert zo op de heerlijkste wijze de waarheden van het geloof” zei Ambrosius (bisschop van Milaan vanaf 374).

In het voorwoord van zijn catechismus schrijft Luther „Ga er van uit dat het jonge volk alleen uit de preek wat leert en onthoudt. Als men zulke leerstukken al kent, dan kan men ook enige psalmen en gezangen, die daarvoor gemaakt zijn, opgeven, ter bevestiging aanbieden en zo de jeugd in de Schrift thuis brengen.”

Calvin schakelde kinderen in om de door henzelf aangeleerde psalmen, die nieuw waren, aan het kerkvolk voor te zingen.

Rond het jaar 1800 is de zondagsschool gesticht. 's Morgens gingen de kinderen mee naar de kerk en 's middags naar de zondagsschool. Ze werden er niet alleen op godsdienstig terrein onderwezen, maar ook de algemene vorming ontbrak niet. Er kwam groeiende aandacht en liefde voor het kind in pedagogiek en psychologie. Kinderbijbels zagen het licht.

We leren eveneens uit de geschiedenis dat we binnen de gemeente de kinderen dienen op te vangen en te begeleiden.

Kindernevendienst

Het is allengs gebleken, dat kinderen die naar de zondagsschool gaan, veraf staan van de gemeente en de liturgie. Dit komt omdat er een te grote kloof bestaat tussen zondagsschool en kerkdienst. Daarom is men in tal van kerken overgegaan tot de instelling van kindernevendiensten. Tijdens de preek gaan de kinderen naar een eigen ruimte waar ze in het gunstigste geval bezig zullen zijn met dezelfde bijbelse stof als in de kerk.

Er zijn gemeenteleden die tegen de kindernevendienst zijn, omdat ze het weggaan en terugkomen van de kinderen een rommelige aangelegenheid vinden. Anderen spreken in dit verband van een noodzakelijk kwaad. Toch meen ik dat de kindernevendienst geen noodoplossing hoeft te zijn, mits aan een aantal voorwaarden voldaan wordt. Verkeerd is wat in sommige gemeenten gebeurt, dat kinderen hun kindernevendienst hebben, terwijl er daarvoor en eraan geen aandacht is voor het kind in de liturgie. Een eerste vereiste is dus dat dit wel gebeurt. Verder zal de kindernevendienst terdege voorbereid moeten worden. Het is noodzakelijk dat de leiders en de betreffende predikant vooraf de Schriftgedeelten doornemen en spreken over de invulling van de preek. De ene

keer zullen de leiders ervoor kiezen het bijbelverhaal naar de kinderen toe te vertalen. Een andere keer kan gekozen worden voor een verwerkingsmogelijkheid in de vorm van tekenen, schilderen, boetsen, knippen en plakken. Weer een andere keer zal men de gelegenheid te baat nemen om een verhaal na te spelen. Het is duidelijk dat de leiders over voldoende materiaal moeten kunnen beschikken.

Ds W. Bley (Luthers predikant) heeft een aantal jaren kinderdiensten gehouden voor de radio en een neerslag daarvan vinden we in vier deeltjes „Kinderdiensten voor Zondagsschool en Kinderkerk”. Hij kiest hierin voor een eredienst-karakter, dat wil zeggen dat Gods nabij-zijn beleefd en gevierd wordt op de zondag. Dit alles gebeurt in het roepen tot God om ontferming over de nood van de wereld (kyrie), het zingen van het Eer zij God (Gloria), van de intochtspsalmen, van de liederen, het zeggen van de voorbeden, het luisteren naar de kinderlijke prediking.

Als wij kinderen laten meedoen in 't geheel van de eredienst, behoeven we geen genoeg te nemen met een aparte kinderdienst.

Kerkdienst-oude stijl

Als je kinderen vraagt waarom ze naar de kerk gaan, krijg je vaak het antwoord: „Omdat ik moet”, of soms ook wel: „Om te horen van God of Jezus”. Op de vraag of ze graag naar de kerk gaan, volgt vaak het antwoord: „Nee, want ik begrijp het niet”. Minder vaak hoor je antwoorden als: „Soms”, of „ja, om de kindernevendienst, ik hoor over God”.

Ze weten vaak wel bij benadering te zeggen wat er in de kerk gebeurt, zoals: dominee, ouderlingen en diakenen komen binnen, de dominee krijgt een hand, er wordt gezongen, gebeden, gepreekt, er is een orgel. Maar kinderen zouden graag het één en ander veranderd willen zien: het moet minder saai, de preek moet korter, gemakkelijker, begrijpelijker, wat vrolijker dingen in de kerk doen, tekeningen ophangen.

Er zijn inderdaad struikelblokken voor kinderen in de kerk:

- de dienst duurt vaak te lang, kinderen kunnen zich niet zo goed concentreren.
- ze hebben gebrek aan beweging.
- er wordt te veel een beroep gedaan op het gehoor.
- de dienst heeft een te rationalistische inslag.
- het taalgebruik, de zinsbouw en de stof is in veel gevallen te moeilijk.
- de kerkdienst is een te strak en statig grote-mensen-gedoe.

(wordt vervolgd)

Dankbetuiging

Omdat wij ook uit de kring van de Nederlands Gereformeerde Kerken zoveel brieven en kaarten mochten ontvangen na het sterven van mijn man ben ik blij dat ik daarvoor in Opbouw mag bedanken.

Hij heeft zich steeds zeer verwant gevoeld met u allen en dat die verbondenheid wederkerig was is ons duidelijk geworden uit de verscheidenheid aan reacties.

De verschillen tussen beide kerken heeft hij nooit willen zien als struikelblokken maar liever wilde hij ze gebruiken als bouwstenen waarmee iets goeds gebouwd kan worden op het enige en vaste fundament.

Van harte hoop ik dat wat hij vanuit Gods Woord zag als een opdracht om de eenheid te zoeken op veel plaatsen gestalte mag krijgen.

Voor al uw meeleven en uw gebeden ben ik bijzonder dankbaar en houd me ook voor de toekomst daarvan verzekerd.

G. J. Versteeg-Floor

O, Mooiweer, Enschede

Persschouw

Dominee is ook maar een mens

Onder dit opschrift schreef de bekende Friese scribent, ds L. H. Kwast, in de „Friese Kerkbode” o.a. het volgende:

„Mensen denken bij het predikantschap allereerst aan zondag/kerkdienst/preek. Dat is inderdaad een belangrijke werktak voor dominee. De preek legt beslag op tijd en denkwerk, op studie en toewijding. Een preek schud je niet uit je mouw. Sommige collega's zijn er tien uren en meer zoet mee. En als ze een slecht renderend preekfabriekje beheren, is het week aan week een terugkerende kwelling om een redelijk verhaal op papier te krijgen. Als daar in de eredienst nog een magere voordracht bij komt, hebben zulke collega's alleen al daarom een zwaar leven.

Er komt veel bij kijken

Dominee moet alles tegelijk zijn: voorganger in de eredienst, predicator, liturg, voorbidder, pastor, catecheet, organisator, maatschappelijk werker, stilist (voor de stukjes in het kerkblad), voorzitter kerkelijke vergaderingen, raadsman, pleitbeslechter, theologisch adviseur, algemene klusjesman, vraagbaak en wrijfpaal. Daarin zijn vele dankbare momenten: een huwelijksbevestiging, een kraambezoek, een doopgesprek, een verkwikkende ontmoeting, een eredienst waarin je een speld kunt horen vallen.

Daarin zijn uren van teleurstelling en pijn: een familieruzie die van geen einde weet, een wrokkend kerklid dat niet over eigen schaduw heen kan stappen, een jongen die junk geworden is, een

groep catechisanten waartegen je niet opgewassen bent. Er is veel wel, er is veel wee.”

Deze barmhartigenswaardige woorden van de gereformeerde pastor uit Kollum willen we graag onderstrepen! Hij roept aan het slot van zijn artikel met klem op met de dominee te gaan praten als hij zich nog te veel verbeeldt en bovenal voor hem te bidden. Dat verdient de zaak waarvoor hij één van de vele loopjongens is.” Juist door die zaak is hij een erg kwetsbaar mensenkind. Hij moet over drempels heengeholpen, heengebeden worden.” Dit is taal naar mijn hart. Dat mag ieder best weten. Het gebed mag geen kwijnend bestaan gaan leiden in pastorie en gemeente. Want dan is de kerk als geheel op haar retour. Een krachtig gebed van de rechtvaardige heeft een enorm effect. Dat is een bijbelse notie! In het Woord van God ligt voorts voldoende illustratiemateriaal opgetast. Waar in dit opzicht de vinger aan de pols gehouden wordt, zal men de zegen daarvan voor anderen en voor zichzelf zeker ondervinden!

Redactie ontving

Een eenvoudige Catechismus, Kort begrip der christelijke relegie door ds H. Faulkelius, bewerkt door ds J. van Amstel. Derde, herziene druk. 31 blz., f3,75; uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Drs G. van Dooren, ... en wij zijn ontkomen! Verhaal van kerkstrijd in oorlogstijd, deel II. 216 blz., f24,90; uitg. Oosterbaan en Le Cointre, Goes.

Monique Lourens, Hoort de bel luidt. Kerkelijk leven in Hierden. 94 blz., f12,50; uitg. Buijten Schipperheijn, Amsterdam.

Jacob Klapwijk, Kijken naar kostukken. 117 blz., f24,50; uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

M. Boertien, De profeet Jeremia; 62 blz.; uitg. J.H. Kok, Kampen.

Coda, tijdschrift voor pastoraat, thema: zelfdoding onder jongeren. Postbus 312, 7100 AH Winterswijk.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk/Chr. Geref. Kerk van Almere

Het scribaat berust thans bij de heer J. de Boer, Keiwierde 150, 1353 NW te Almere, tel. 03240-11149.

Ned. Geref. Kerk van Wezep

Op zondag 28 juni zal ds F. van Deursen als predikant worden bevestigd in de morgendienst door ds G. van Keulen.

Na bevestiging zal ds Van Deursen in de middagdienst, welke aanvangt om half drie, zijn intrede doen.

Regio Amsterdam/Haarlem

In zijn op 19 juni j.l. gehouden vergadering heeft de regio Amsterdam/Haarlem de

heer J. J. van Es beroepbaar verklaard.

Zijn adres is Leimuiderdijk 50, 1435 CS te Rijsenhout, tel. 02977-21002.

Kerkdiensten in Eindhoven

In de vakantieperiode wordt een aantal kerkdiensten van de Christelijke Gereformeerde Kerk en van de Nederlands Gereformeerde Kerk in Eindhoven gekombineerd.

Deze gekombineerde diensten vinden plaats in het kerkgebouw van de Chr. Geref. Kerk, Schoolstraat 47 te Eindhoven.

Op de hierna vermelde tijden is er dus geen kerkdienst in het gebouw van de Ned. Geref. Kerk:

5 juli middagdienst, 12, 19 en 26 juli beide diensten, 2, 9 en 16 augustus middagdienst.

De kerkdiensten beginnen om 9.30 en 17.00 uur.

Ned. Geref. Kerkdiensten Bilthoven-Zeist

Tijdens de vakantieperiode (12-7 t/m 2-8) zullen de middagdiensten worden gekombineerd:

12 juli in Bilthoven

19 juli in Zeist

26 juli in Bilthoven

2 aug. in Zeist.

aanvang 17.00 uur.

De morgendiensten zullen

normaal in Bilthoven en Zeist worden gehouden.

Regionale vergadering Noord Nederland

Kort verslag van de regionale vergadering Noord Nederland gehouden op 11 en 25 mei 1987.

De moeilijkheden in Ten Post. Er zijn 2 brieven ontvangen van de bezwaarden in Ten Post en een brief van de kerkeraad van Ten Post. De regionale vergadering besluit een commissie te benoemen, samen met de kerkeraad van Ten Post. De opdracht van de commissie is tot een beoordeling te komen van de handelingen van de regionale vergadering en van de kerkeraad te Ten Post in de tot nu toe gevolgde procedure.

De commissie wordt verwacht omstreeks 1 sept. haar rapport toe te zenden aan de kerken in de regio.

Om de voor de bezwaarden aanhoudende moeilijke si-

tuatie, laat de vergadering, voor de nodige pastorale zorg aan de bezwaarden in Ten Post, de plaatselijke kerken vrij te handelen. Hierbij laat de vergadering nadrukkelijk aantekenen, dat zij hiermee de bezwaarden niet in het gelijk stelt.

De kerkeraad van Ten Post en de bezwaarden zullen van de besluiten in kennis gesteld worden.

dankbaar
laten we u weten
dat we
uit Gods hand
ontvingen

bas

alex en joke boshuizen-
heetebrij

houten, 21 juni 1987
stellingmolen 42

we rusten van één tot vier

ngj STICHTING
NEDERLANDS
GEREFORMEERD
JEUGDWERK

In de serie

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

is verschenen:

HOE LEZEN WE DE BIJBEL?

(20)

door ds M. R. van den Berg
24 pagina's, f5,90

Voor velen is de bijbel niet meer dan de neerslag van wat allerlei mensen vroeger geloofden. Deze brochure gaat in op die opvatting, en heeft als duidelijk uitgangspunt dat de bijbel het Woord van God is.

Binnen het raam van dit uitgangspunt wordt een aantal aanwijzingen gegeven, die voor een goed verstaan van de bijbel belangrijk zijn.

De brochure besluit met een korte typering van hedendaagse bijbelverklaringen. De gespreksvragen maken de bundel nog meer geschikt voor gebruik op de vereniging of bijbelkring.

Te bestellen door overmaking van f5,90 per exemplaar, met vermelding van het brochurenummer, op gironummer 39.10.300, t.n.v. Stichting N.G.J. Zaandam. Of bij de administratie Laura Strating-Janssens, Westzaandijk 136, 1507 AL Zaandam. Tel.: 075-351408.

Na een kortstondige ziekte overleed op 16 juni

JAN GEERTS

oud directeur van „de Beukenhof” te Velp.

Met dank aan God willen wij in herinnering houden hoe hij meer dan 20 jaar met veel liefde en inzet zich heeft gegeven voor het werk in ons tehuis.

Namens bestuur en directie van Gereformeerde Stichting „de Beukenhof”,

Ir. N. P. Christen
Dhr. J. A. A. van Silfhout

Neem zelf een abonnement

U hoeft er
niet
(volledig)
achter te staan
om er (toch)
voor te zijn.

**Opbouw
voor mij**

☐ kennismakingsnummers

☐ abonnement

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en plaats: _____

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.